

Betænkning

over

I. forslag til lov om ophavsretten til litterære og kunstneriske værker og II. forslag til lov om retten til fotografiske billeder.

(Afgivet af udvalget den 27. april 1961).

De to lovforslag fremsattes første gang i folketingsåret 1959-60, den 15. januar 1960, og henvistes efter første behandling til et udvalg, som ikke nåede at afslutte arbejdet inden udløbet af folketingsåret (jfr. udvalgets beretning tillæg B. 1959-60 sp. 1673). I folketingsåret 1960-61, 1. samling, nedsattes udvalget på ny — dog uden nogen genfremsættelse af lovforslagene — idet det var ønskeligt at fortsætte de af det tidligere udvalg påbegyndte forhandlinger med de tilsvarende parlamentariske udvalg fra Finland, Norge og Sverige. Sådanne forhandlinger fandt sted på møder i København i dagene 25. og 26. oktober 1960.

Drøftelserne i de nedsatte udvalg og forhandlingerne med de andre nordiske landes udvalg samt ministeriets overvejelser bevirkede, at lovforslagene var ændret på enkelte punkter, da de genfremsattes den 30. november 1960.

Under udvalgsarbejdet i dette og forrige folketingsår er der modtaget henvendelser fra nedenstående:

Danmarks Biblioteksforenings audiovisuelle udvalg (henvendelsen er tiltrådt af forskellige institutioner);
Dansk Annoncør-Forening;
Dansk Artist Forbund;
Danske Arkitekters Landsforbund;
Dansk Automatbrancheforening;
Dansk Billedhuggersamfund, Grafisk Kunstnersamfund og Malende Kunstneres Sammenslutning;

Danske Dagblades Fællesrepræsentation;
Dansk Fagpresseforening (Foreningen af danske Ugeblade, Fagblade og Tidskrifter);
Dansk Folkeoplysnings Samråd;
Dansk Forfatterforening;
Dansk fotografisk Forening;
Dansk Journalistforbund (Danske Journalisters Fællesrepræsentation);
Dansk Skuespiller Forbund;
Dansk Ungdoms Fællesråd;
Den danske Forlæggerforening;
Den danske Gruppe af Grammofonindustriens internationale Federation;
Foreningen af danske Filmsproducenter;
Foreningen af danske Sceneinstruktører;
Fællesrådet for udøvende Kunstnere;
Grammofon-Industriens Musikbeskyttelse GRAMO;
Industrirådet;
KODA;
Kgl. Hoffotograf Elfelt;
Foreningen Kristeligt Arbejde blandt Blinde;
Landsforeningen Dansk Kunsthåndværk;
Nordisk Copyright Bureau;
Pressebilledunionen (Sammenslutningen af Danske og Internationale Billedbureauer);
Pressefotografforbundet;
Programmedarbejderforeningen i Danmarks Radio;
chefen for det kgl. teater og kapel H. A. Brøndsted (henvendelsen er fremsendt gennem undervisningsministeren).

Endvidere har dr. jur. Hardy Andreasen og professor, dr. jur. Fr. Vinding Kruse tilstillet udvalget tidsskriftsartikler om lovforslagene.

Udvalget har holdt et stort antal møder om lovforslagene. I de fleste har ekspeditionssekretær i undervisningsministeriet W. Weincke deltaget. På grundlag af forhandlingerne har udvalget stillet de nedenfor anførte ændringsforslag, som undervisningsministeren har tiltrådt.

Af de tilsvarende lovforslag, som har været til behandling i de andre nordiske landes parlamenter, er de svenske gennemført som love af 30. december 1960 med nogle ændringer, hvoraf en enkelt vedrørende fotografiloven må betegnes som principiel. Den norske fotografilov er gennemført som lov af 17. juni 1960. I øvrigt er de norske og finske lovforslag endnu ikke gennemført.

Selv om det ikke er lykkedes at tilvejebringe fuldstændig nordisk retsenhed på disse lovmråder, betegner lovforslagenes gennemførelse dog et væsentligt skridt fremad. Udvalget fremhæver herved særlig den værdi, forhandlingerne med repræsentanter for de tilsvarende udvalg i de andre nordiske parlamenter har haft.

Om udvalgets forhandlinger og de stillede ændringsforslag bemærkes:

Ad I. Forslag til lov om ophavsretten til litterære og kunstneriske værker.

Ad § 1.

Udtrykkene „ophavsret“ og „ophavsmand“ har været kritiseret under behandlingen i folketinget og i artikler af professor Fr. Vinding Kruse. Da disse udtryk imidlertid benyttes i såvel den svenske lov som de andre nordiske landes lovforslag og det ikke har været muligt at finde andre fælles nordiske betegnelser til erstatning, finder udvalget, at man bør blive stående ved dem. De har i øvrigt længe været almindeligt anvendt i den juridiske litteratur, jfr. f. eks. Hartvig Jacobsens bog „Ophavsretten“ fra 1941, og har i de senere år også vundet indpas i dagliglivets sprog, herunder i dagspressens. Endvidere kan det nævnes, at

ordet „ophavsret“ er benyttet i hvert fald i en enkelt anden dansk lov (varemærkeloven).

Det har været overvejet efter ordet „bygningkunst“ i stk. 1 at tilføje „udførte såvel som i projekt“. At beskyttelse opstår ikke blot, når et fuldt færdigt eksemplar af et værk foreligger, men allerede når der er udarbejdet skitser, tegninger, projekter eller andre forarbejder, hvori det immaterielle værk er kommet til udtryk, er imidlertid ikke noget for arkitekturen særegent, men gælder alle arter af værker. Da dette fremgår med tilstrækkelig tydelighed af den generelle affattelse af § 1, har udvalget ikke fundet det rigtigt at gøre den nævnte tilføjelse, der heller ikke findes i den svenske lov eller det finske lovforslag. (Det norske lovforslag nævner derimod „projekter“ særskilt, hvilket skyldes, at man i Norge har ønsket at affatte § 1 i så nær som mulig overensstemmelse med den gældende norske lov. Som følge heraf indeholder den norske § 1 en langt udførligere opregning af eksempler på beskyttede værker end den tilsvarende bestemmelse i de andre landes forslag.)

I bemærkningerne til § 1 i lovforslaget af 1959-60 udtales om brugskunst (kunstindustri og kunsthåndværk): „Praktiske brugsgenstande på løseområdet med en ikke udelukkende af de praktiske formål bestemt udformning, der giver genstandene karakter af kunstneriske frembringelser, beskyttes på samme måde som egentlige kunstværker.“

Disse bemærkninger er over for udvalget kritiseret af Landsforeningen Dansk Kunsthåndværk, som ikke mener, at det er berettiget specielt med hensyn til kunsthåndværk at stille krav om „en ikke udelukkende af de praktiske formål bestemt udformning“, idet vægten udelukkende bør lægges på, om de pågældende genstande har karakter af kunstneriske frembringelser.

Udvalget bemærker i den anledning, at man mener, at der ved bedømmelsen af, om en brugsgenstand skal anses for beskyttet, bør lægges vægt på, om der er tale om en kunstnerisk frembringelse, der opfylder de almindelige betingelser for at udgøre et værk i lovens forstand. Er dette tilfældet, bør beskyttelsen indtræde uden hensyn til det

praktiske brugsformål, og selv om hensynet til den funktionelt rigtige formgivning har spillet en afgørende rolle ved udformningen af brugsgenstanden.

Ad § 2.

Forskellige kunstnersammenslutninger har anbefalet et af professor, dr. jur. Fr. Vinding Kruse stillet forslag om følgende affattelse af paragraffen: „Frembringeren af et åndsværk har ret til at bestemme om værkets udnyttelse og anvendelse i enhver retning, hvor der ikke ved særlige bestemmelser i loven er gjort indskrænkninger i denne ret.“

En lignende vidtgående bestemmelse af ophavsrettens indhold drøftedes i sin tid i kommissionen. Den blev imidlertid opgivet ud fra den betragtning, at det måtte anses for betænkeligt uden nærmere kendskab til, hvad tiden og udviklingen kan medføre af nye områder for ophavsrettens udnyttelse, og hvilke samfundsmæssige hensyn der kræver regulering af forholdet, på forhånd at indrømme eneret uden begrænsning. Hovedsagelig ud fra dette synspunkt og ud fra ønsket om ikke at indtage et fra de øvrige nordiske lande afvigende standpunkt i denne henseende har udvalget foretrukket at fastholde bestemmelsen af ophavsrettens hovedindhold som eneret til at fremstille eksemplarer af værket og eneret til at gøre værket tilgængeligt for almenheden.

Ved den sidste fremsættelse af lovforslaget er der til § 2, stk. 3, føjet en bestemmelse sigtende på den såkaldte „industrimusik“: grammofon- og radiounderholdning i fabrikker og andre erhvervsvirksomheder. Tilføjelsen går ud på, at „som offentlig fremførelse anses også fremførelse, der finder sted i en erhvervsvirksomhed inden for en større sluttet kreds“. Dette stemmer med de svenske og finske bestemmelser, og der er også i udvalget enighed om, at sådan fremførelse bør anses som offentlig. Som bestemmelsen er formuleret, kan den imidlertid give anledning til den ikke tilsigtede modsætningslutning, at en fremførelse, der finder sted inden for en større sluttet kreds, men ikke i en erhvervsvirksomhed, altid skulle anses som ikke-offentlig. For at imødegå en sådan modsætningslutning foreslås ved *ændringsforslag nr. 1* en anden

formulering af tilføjelsen, som bedre dækker meningen.

Ifølge den svenske udvalgsbetænkning anses der at foreligge fremførelse for en større sluttet kreds, når fremførelsen finder sted for mere end 50 personer samtidig, medens fremførelse for færre end 20 personer i almindelighed ikke betragtes som offentlig fremførelse. Inden for disse grænser beror afgørelsen på de konkrete forhold. I Danmark vil der antagelig være tilbøjelighed til at lægge stor vægt på, om kredsen er på 40 personer og derover, jfr. bemærkningerne til § 2 i det genfremsatte lovforslag.

I det norske udvalg synes der at være stemning for at lade den nævnte tilføjelse udgå i forbindelse med en anden ændring af § 2, hvorefter et værk gøres tilgængeligt for almenheden, når det fremføres uden for privatlivets område eller eksemplarer af det spredes eller vises uden for dette område.

Ad § 3.

Ændringsforslag nr. 2 til § 3 er af rent sproglig karakter.

Ad § 4.

I anledning af en henvendelse fra Foreningen af danske Sceneinstruktører skal udvalget udtale, at det tiltræder de til det oprindelige lovforslag gjorte bemærkninger, hvorefter sceneinstruktion efter omstændighederne kan være ophavsretligt beskyttet, men hvorefter ikke en hvilken som helst iscenesættelse kan antages at være beskyttet. Forudsætningen må være en personligt skabende indsats fra instruktørens side.

Ad § 9.

Efter denne bestemmelse er love, administrative forskrifter, retsafgørelser og andre offentlige aktstykker ikke genstand for ophavsret, hvilket i realiteten skulle svare til, hvad der gælder efter loven af 1933 § 8, der — så vidt vides — ikke har givet anledning til vanskeligheder i praksis.

Efter udvalgets opfattelse omfatter „offentlige aktstykker“ i lovens forstand alle skriftlige udfærdigelser, der fremtræder som hidrørende fra offentlige myndigheder og institutioner, og som er udfærdiget som led i disses lovgivende, dømmende eller administrative virksomhed. Undertiden udgives

imidlertid af offentlige institutioner publikationer, der indeholder bidrag fra personer, der ikke repræsenterer vedkommende institution, og sådanne bidrag kan være genstand for ophavsret, således f. eks. de enkelte bidrag i de af Danmarks radio udgivne grundbøger, hvorpå bidragsyderens navne er anført, og statsbanernes reklametryksager og plakater. Betænkninger fra kommissioner og udvalg, der er nedsat af offentlige myndigheder, må opfattes som offentlige aktstykker. Sådanne betænkninger indeholder undertiden afhandlinger el. lign. fra særligt sagkyndige, og bidrag af denne art må antagelig principielt være genstand for ophavsret, hvis de fremtræder selvstændigt med angivelse af forfatternavn og ikke er optaget i selve betænkningens tekst. Efter omstændighederne må det samme gælde med hensyn til videnskabelige afhandlinger i publikationer, som udgives af offentlige forskningsinstitutioner.

At der således undertiden kan bestå ophavsret til visse bidrag i offentlige publikationer, er dog ikke ensbetydende med, at de pågældende forfattere i alle tilfælde kan gøre retten gældende. I almindelighed må retten i et vist omfang anses for overgået til det offentlige, således at forfatteren eksempelvis ikke kan modsætte sig, at hans bidrag benyttes i sammenhæng med andre offentlige aktstykker, eventuelt som bilag til et lovforslag, eller gengives i pressen i forbindelse med det øvrige stof i aktstykket. Hvad der nærmere gælder, må afhænge af omstændighederne ved udtalelsens tilblivelse.

I øvrigt må det bemærkes, at det forhold, at offentlige aktstykker ikke er genstand for ophavsret, ikke er ensbetydende med, at de altid kan gengives frit. Således er gengivelse af geodætisk instituts og søkortarkivets kort forbudt, jfr. § 62, hvorefter ældre særlige privilegier og forbud forbliver i kraft. Andre offentlige kort vil derimod i almindelighed kunne gengives frit.

Ad § 10.

Ved *ændringsforslag nr. 3* er der byttet om på paragraffens stk. 1 og stk. 2. Derved opnås en naturligere systematik, og paragraffen kommer til at svare til den tilsvarende bestemmelse i den svenske lov. Samtidig er der i reglen om fotografier optaget

en udtrykkelig henvisning til lov om retten til fotografiske billeder.

Ad § 11.

Bestemmelserne i § 11, stk. 1, giver ret til fremstilling af enkelte eksemplarer af et offentliggjort værk til privat brug ikke blot for den, der selv fremstiller eksemplarerne, men også som hovedregel i tilfælde af, at man lader andre, f. eks. et bibliotek eller en erhvervsvirksomhed, fremstille dem. Heraf følger bl. a., at en reproduktionsanstalt kan fremstille et stort antal eksemplarer af et værk, når blot det sker i henhold til forud indgivne bestillinger og der ikke leveres mere end enkelte eksemplarer til hver enkelt bestiller. Det må imidlertid understreges, at dette efter udvalgets mening kun gælder, så længe reproduktionsanstaltens virksomhed indskrænker sig til en rent teknisk medhjælp for de private bestillere, hos hvem initiativet med hensyn til eksemplar fremstillingen ligger. Såfremt reproduktionsfirmaet selvstændigt direkte eller gennem en mellemmand iværksætter en art konkurrence med forlagene ved gennem reklame eller lignende at søge fremkaldt et større antal „bestillinger“ på et bestemt værk og på denne basis i realiteten fremstiller et oplag af værket, foreligger der en udgivelsesvirksomhed, som man ikke kan anse for legitimeret gennem § 11. Det samme vil efter omstændighederne kunne være tilfældet, hvis reproduktionsanstaltens virksomhed ved fremstilling af eksemplarer af et bestemt værk får et betydeligt omfang og derigennem påfører det beskyttede værk konkurrence, selv om dette ikke skyldes reklamer eller lignende aktive foranstaltninger fra reproduktionsfirmaets side.

Udvalget har fra Industrirådet modtaget en henvendelse, hvori der udtrykkes ængstelse for, at bestemmelsen i § 11 skal sætte for snævre grænser for den fotokopiering af videnskabelige og tekniske tidsskriftsartikler, der lovligt kan finde sted inden for virksomhederne til disses interne brug. I denne anledning skal udvalget udtale, at der ved afgørelsen af, hvad der henhører under „fremstilling til privat brug“, bør anlægges en liberal fortolkning, når det gælder fotokopieringen inden for virksomheder og forskningsinstitutioner. De ansatte er berettigede til hos virksomheden eller institutio-

nen at anskaffe sig fotokopier af artikler som de nævnte til privat brug, også i tjenesten. Hvis flere har behov for kopier af samme original, vil de være berettigede til at skaffe sig hver sit eksemplar, og efter udvalgets opfattelse bør fremstillingen i et sådant tilfælde også kunne ske under ét inden for virksomheden. Adgangen til fremstilling af enkelte eksemplarer til privat brug må endvidere antages at tilkomme ikke blot private, men også juridiske personer, herunder offentlige myndigheder. Virksomheden eller forskningsinstitutionen som sådan vil derfor efter § 11 kunne fremstille kopier til sit eget „private“ brug, når fremstillingen blot indskrænkes til at omfatte et begrænset antal eksemplarer.

Ad § 12.

Udvalget har intet at indvende imod, at der ved den kgl. anordning, der skal udfærdiges med hjemmel i denne paragraf, gives bestemmelser, der tillader fotokopiering i beskyttelsesøjemed inden for visse arkiver og biblioteker, og som legaliserer den bestående praksis med hensyn til fotokopiering med henblik på udlån af tidsskriftsartikler. Når det drejer sig om fotokopiering, som har til formål at komplettere eller forøge bibliotekers og arkivers samlinger, bør der imidlertid efter udvalgets opfattelse vises stor tilbageholdenhed. Selv om et værk er udsolgt, bør der ikke uden videre være adgang til at fremstille fotokopier af det, idet dette kan vanskeliggøre en nyudgivelse. Undtagelsesvis bør fotokopiering dog kunne tillades, f. eks. til erstatning af et enkelt ødelagt eller bortkommet nummer i en tidsskriftserie, når nummeret ikke længere kan erhverves i boghandelen.

Udvalget forudsætter, at man ved udarbejdelsen af den kgl. anordning i hovedsagen har hensynet til konserveringen samt forskningens interesse for øje, og at bestemmelserne ikke bør give mulighed for fremstilling af eksemplarer af hele bøger eller store dele af værker, medmindre der er tale om kopiering i rent konserveringsøjemed af værker, som vedkommende bibliotek eller arkiv allerede ejer eksemplarer af, og hvoraf nye eksemplarer ikke uden ganske urimelig anstrengelse eller økonomiske ofre kan fremskaffes i handelen. I det hele bør forskrif-

terne udformes således, at kopieringsadgangen ikke kan komme til at betyde en nævneværdig økonomisk konkurrence med ophavsmændene.

Ved *ændringsforslag nr. 4* foreslås museer ligestillet med arkiver og biblioteker i henseende til den her omhandlede bestemmelse.

Undervisningsministeren har erklæret, at det er tanken, at retten efter § 12 alene skal tilkomme rigsarkivet, landsarkiverne, det kgl. bibliotek og andre videnskabelige biblioteker, større folkebiblioteker og offentlige museer samt enkelte andre institutioner af denne art, som det efter ministerens skøn i det enkelte tilfælde vil være forsvarligt og rimeligt at sidestille med de nævnte.

Ad § 13.

Bestemmelsen i § 3 indeholder et forbud mod ændring af værker på en måde, der er krænkende for ophavsmandens litterære eller kunstneriske anseelse eller egenart. Ved lovforslagets § 13 begrænser man ophavsmandens ret til at forbyde sådanne ændringer, når det gælder bygninger og brugsgenstande, idet det tillades ejeren at foretage ændringer af tekniske grunde eller af hensyn til bygningernes eller brugsgenstandenes praktiske anvendelighed.

For så vidt angår brugsgenstande, synes det imidlertid rigtigst at give ejeren en helt fri adgang til at foretage ændringer, hvilket *ændringsforslag nr. 5* tager sigte på. Sådanne genstande fremstilles i reglen i et stort antal eksemplarer, og ændringer i det enkelte eksemplar vil sjældent eller aldrig kunne komme til at berøre ophavsmandens ideelle ret. Behovet for beskyttelse mod krænkende ændringer af brugsgenstande er således ringe og afgiver næppe tilstrækkelig motivering for opretholdelsen af en regel, der indskrænker ejerens handlefrihed på det her omhandlede område.

Det bemærkes, at bestemmelsen må anses for begrundet i hensynet til den private ejer, der skal benytte brugsgenstanden i overensstemmelse med dens praktiske brugsformål. Den tager ikke sigte på sådanne tilfælde, hvor genstanden for ejeren udelukkende har betydning som salgobjekt. Såfremt eksempelvis en fabrikant har fremstillet en serie eksemplarer af et værk af brugskunst med kunstnerens tilladelse og med henblik på

salg, bør fabrikanten ikke under henvisning til § 13 kunne ændre de pågældende brugs- genstande uden aftale med kunstneren. At der ikke tilkommer fabrikanten en sådan ret, vil formentlig i de fleste tilfælde ligge som en forudsætning i aftalen, jfr. tillige bestemmelsen i lovforslagets § 28.

Ad § 14.

På samme måde som i § 16 foreslås det ved *ændringsforslag nr. 6* med kunstværker at sidestille de i § 1, stk. 2, omtalte kort samt tegninger og andre i grafisk eller plastisk form udførte værker af beskrivende art, idet det synes at være behov for en adgang til benyttelse efter § 14, stk. 2, af sådanne værker i deres helhed i samme udstrækning som for kunstværkernes vedkommende.

Ad § 15.

På baggrund af de i udvalget stedfundne drøftelser foreslås det ved *ændringsforslag nr. 7* at udelade bestemmelsen i § 15, stk. 1, der tillader aviser og tidsskrifter at optage ophavsretlig beskyttede artikler om dagens religiøse, politiske og økonomiske spørgsmål fra andre aviser og tidsskrifter, når der ikke i disse er taget forbehold mod eftertryk.

Med den affattelse, der ved lovforslaget er givet bestemmelsen i § 14, stk. 1, om adgangen til at citere af offentliggjorte værker i overensstemmelse med god skik, og i det omfang, som betinges af formålet, synes reglen i § 15, stk. 1, alene at kunne have praktisk betydning som en tilladelse for bladene til optagelse af artikler som de omtalte i deres helhed. Efter at det er oplyst, at det ikke anses for stemmende med god presseskik, at et blad overtager hele artikler fra et andet blad uden at have indhentet samtykke fra indehaveren af ophavsretten til artiklen, og det yderligere er blevet klart, at pressen ikke nærer ønske om ved loven at få adgang til aftrykning af hele artikler, ses der ikke længere at være tilstrækkelig anledning til at opretholde § 15, stk. 1.

Med hensyn til aviser og tidsskrifters adgang efter § 14, stk. 1, til citat af artikler fra andre aviser og tidsskrifter skal følgende bemærkes: Det er en af pressens hovedopgaver at orientere sine læsere om de aktuelle politiske, økonomiske, religiøse,

kulturelle og andre spørgsmål, som er genstand for offentlig debat, og en fyldestgørende orientering på disse felter kan ikke præsteres, medmindre der er en ret til adgang til citat af de aktuelle artikler, der fremkommer i andre blade som bidrag til en løbende diskussion. En sådan vidtgående citatret for aviser og tidsskrifter med hensyn til aktuelle artikler i andre presseorganer må imidlertid også antages at være hjemlet i § 14, stk. 1, jfr. dens ord om, at citat er tilladt i det omfang, som betinges af formålet. Citatet må efter omstændighederne kunne omfatte meget store dele af artiklen, dels fordi dette kan være motiveret i hensynet til en korrekt og præcis gengivelse af forfatterens anskuelser, og dels fordi det kan være rimeligt at medtage et fyldigt citat som baggrund for en imødegæelse. For en vid citatret på det omhandlede område taler i øvrigt også det forhold, at artikelforfatterne gennemsnitlig selv vil være interesserede i, at deres meninger i korrekt gengivelse får den videst mulige udbredelse, og at gengivelsen af dele af deres artikel kun sjældent vil kunne opfattes som et indgreb i deres økonomiske interesser.

Det er på den anden side klart, at pressens adgang til citat af artikler om aktuelle spørgsmål ikke kan være ubegrænset. Drejer det sig f. eks. om citat fra en tidsskrift-artikel, specielt en længere artikel eller en artikel, der har karakter af en afhandling, bør man naturligvis ikke — selv om artiklen behandler et aktuelt spørgsmål — i et blad eller et andet tidsskrift kunne gengive hovedparten af den under henvisning til § 14, stk. 1. Citat vil i et sådant tilfælde kun være lovligt i den udstrækning, hvori hensynet til sædvanlig orientering af læserne gør det begrundet. Ved den nærmere afgrænsning af citatrettens rækkevidde vil man imidlertid i det hele kunne støtte sig på de sædvaner, der har dannet sig på grundlag af opfattelsen af, hvad god presseskik indebærer.

Under den ordning, som gælder efter loven af 1933, der indeholder en til § 15, stk. 1, svarende bestemmelse, har forfatterne til artikler i en vis udstrækning forsynet disse med forbehold mod eftertryk. Sådanne forbehold vil for fremtiden, når § 15, stk. 1, udgår, være overflødige. Det spørgsmål

rejser sig imidlertid, hvilken betydning det efter lovens ikrafttræden vil have, at artikler af denne art desuagtet forsynes med forbehold, eventuelt under den form, at eftertryk — også i uddrag — forbydes. Svaret herpå må formentlig blive, at citatretten ikke kan sættes ud af kraft gennem et sådant forbehold. Forbeholdet må imidlertid, som en tilkendegivelse fra forfatteren om, at han ikke ønsker artiklen yderligere udbredt uden efter nærmere aftale, tages med i betragtning ved afgørelsen af, i hvilken udstrækning god skik kan siges at tillade citering.

Det tilføjes, at § 14, stk. 1 — ligesom den udgæede § 15, stk. 1 — kun har betydning for sådanne presseartikler, der kan opfattes som litterære værker i lovens forstand, jfr. herom bemærkningerne til lovforslagets § 1. Lovforslaget sætter — bortset fra bestemmelsen i §§ 49-50 — ingen grænser for adgangen til citat for rene nyhedsmeddelelser eller andet pressestof, som ikke besidder den originalitet, som er en forudsætning for, at ophavsretlig beskyttelse kan indtræde.

Ad § 16.

Bestemmelserne i § 16 om adgang til mod vederlag at optage mindre dele af litterære værker og musikværker i samleværker til brug ved gudstjeneste eller undervisning samt til at gengive kunstværker, når 5 år er forløbet efter udgivelsen (offentliggørelsen), betegner i forhold til loven af 1933 en væsentlig ændring i ophavsmændenes favør. Bestemmelserne er kritiseret i henvendelser fra Dansk Ungdoms Fællesråd, som har ønsket at bibeholde de gældende regler om ret til uden vederlag at optage mindre værker eller dele af værker i læsebøger, skolebøger og bøger til brug ved gudstjeneste og møder efter 2 års forløb. Udvalget har fundet, at § 16 bør opretholdes uændret, men en vis begrænset imødekomenhed af de synspunkter, der er udtrykt af fællesrådet, har dog medført nedenstående ændringsforslag nr. 10 til § 19.

I anledning af et af Dansk Folkeoplysnings Samråd fremsat ønske om i § 16 (og § 17) „at ændre ordet „undervisning“ til: „folkeoplysning“ skal udvalget bemærke, at anvendelse af udtrykket „folkeoplysning“ ville udelukke visse former for undervis-

ning, som nu er omfattet af § 16 (universitets- og anden højere undervisning). På den anden side må „undervisning“ forstås i vid forstand og vil antagelig dække de fleste former for folkeoplysende virksomhed.

Ad § 17.

Ifølge § 17, stk. 1, er det tilladt at fremstille de i bestemmelsen omhandlede lydoptagelser „til midlertidig brug ved undervisning“. Det er herved forudsat, at optagelserne skal kunne opbevares og benyttes en vis længere tid, i hvert fald i nogle år, men at ophavsmændenes samtykke skal indhentes, såfremt optagelserne ønskes bevaret permanent. På grund af det ubestemte i udtrykket „til midlertidig brug“ finder man det hensigtsmæssigt, at der gives undervisningsministeren bemyndigelse til at give nærmere bestemmelser om, hvor længe optagelserne skal kunne opbevares og benyttes, såfremt der måtte vise sig at være behov herfor. *Ændringsforslag nr. 8* tager sigte herpå.

Ad § 18.

Udvalget har drøftet muligheden af at give ophavsmanden krav på vederlag, også når det gælder den fremstilling af eksemplarer, der omhandles i § 18, stk. 1.

Den affotografering af værker, der finder sted med henblik på undervisningen i døveskoler m. v., har imidlertid et så specielt formål, at man ikke kan finde det rimeligt at indføre et vederlagskrav i loven. Herimod taler også, at den pågældende eksemplarfremstilling i vid udstrækning kan anses for lovlig efter bestemmelsen i § 11 om fremstilling af eksemplarer til privat brug.

Derimod kan man principielt intet have at indvende imod, at der gives forfatteren krav på vederlag, for så vidt angår fremstilling af eksemplarer af værker i blindeskrift. Det er dog oplyst, at det i den gældende overenskomst mellem statens trykkeri for blinde og Dansk Forfatterforening i § 2 er bestemt, at der ikke skal ydes vederlag i disse tilfælde, ligesom fremstillingen af bøger i blindeskrift finder sted i ret beskedent omfang og ofte til brug ved undervisning. Der fremstilles normalt 6 eksemplarer af hvert skønlitterært eller populærvidenskabeligt værk og som regel ikke mere end 1 eksemplar af videnskabe-

lige eller andre faglige værker. Det kan oplyses, at der årligt overføres 85—100 værker til blindeskrift, heraf 40 pct. skøn-litteratur. Udlånet omfatter ca. 5 000 bøger pr. år til 350—400 lånere. Af landets 5 000—6 000 blinde er kun ca. 700 i stand til at læse blindeskrift. Udvalget har herefter ikke ønsket at stille ændringsforslag.

Ad § 19.

I stk. 2 bestemmes, at når et musikalsk værk fremføres med tekst, er det tilladt til brug for tilhørerne at gengive teksten i koncertprogrammer o. lign.

Dansk Forfatterforening og KODA har protesteret mod bestemmelsen under henvisning til, at en fri adgang til trykning af sangtekster i programmer til brug ved store koncertarrangementer („Humørparader“ etc.) vil medføre et betydeligt økonomisk tab for tekstforfatterne, idet den vil vanskeliggøre en udnyttelse af teksterne på anden måde, specielt ved gengivelse i ugeblade.

Ifølge nedenstående *ændringsforslag nr. 9* begrænses adgangen til trykning af tekster til musikværker i koncertprogrammer o. lign. for det første til kun at gælde i sådanne tilfælde, hvor de pågældende tekster er udgivet. For det andet gives der forfatteren ret til vederlag, hvis der af programmet fremstilles mere end 300 eksemplarer.

Der foreslås endvidere ved *ændringsforslag nr. 10* indsat et nyt stk. 3, hvorefter enkelte udgivne sangtekster frit kan gengives i mindre sanghæfter, der er fremstillet alene til brug for deltagere i et bestemt møde eller en serie møder.

Om dette ændringsforslag bemærkes:

Undertiden fremstilles til brug ved møder mindre tryksager, der benyttes som adgangskort til møderne, og hvori samtidig er aftrykt et mindre antal tekster til sange, som påtænkes sunget af mødedeltagerne. I sådanne o. lign. tilfælde skønnes det rimeligt, at benyttelsen af teksterne i tryksagen kan ske uden samtykke af forfatterne, og uden at der opstår forpligtelse til at yde vederlag. Et vederlagskrav ville her næppe være af praktisk betydning for forfatterne, idet dets eksistens antagelig blot ville tilskynde mødearrangørerne til udelukkende at optage ubeskyttede sangtekster i hæfterne.

Ad § 20.

Udvalget er af den opfattelse, at denne bestemmelse ikke vil kunne påberåbes af erhvervsvirksomheder som hjemmel for vederlagsfri offentlig fremførelse (jfr. § 2, stk. 3 in fine) af beskyttede værker, navnlig musikværker under arbejdet i virksomhederne. Sådanne fremførelser må normalt opfattes som erhvervsmæssige, og det kan i øvrigt i disse tilfælde næppe heller siges, at fremførelserne ikke er det væsentlige ved den pågældende foranstaltning, der netop består i, at der fremføres værker for de beskæftigede.

Ad § 22.

Udvalget har nøje drøftet den i paragraffen hjemlede ordning, hvorefter radiofonierne i Danmark, på Færøerne og i Grønland kan få adgang til at benytte beskyttede værker undtagen sceneværker mod vederlag, men uden forud at indhente ophavsmandens samtykke. Betingelsen er, at radiofonierne efter aftale med en organisation, som repræsenterer en væsentlig del af ophavsmændene til en bestemt art af værker, har ret til at udsende de af organisationen repræsenterede værker. I så fald har radiofonierne ret til at udsende værker af tilsvarende art af ophavsmænd, som ikke repræsenteres af organisationen.

Udvalget finder, at den foreslåede ordning ikke alene er praktisk for radiofonierne, men også må antages gennemsnitlig at stemme med ophavsmændenes interesser, idet erfaringen viser, at praktisk taget alle ophavsmænd er interesserede i at få deres værker udsendt gennem radioen. I de enkelte tilfælde, hvor formodningen ikke stemmer, findes det rimeligt at pålægge sådanne ophavsmænd at forbyde anvendelse af deres værker ved en meddelelse til radiofonierne.

Ad § 23.

I anledning af en henvendelse fra Den danske Forlæggerforening bemærker udvalget, at bestemmelsen i stk. 1, hvorefter udgivne eksemplarer af et litterært eller musikalsk værk kan spredes videre eller fremvises offentligt, efter udvalgets opfattelse ikke afskærer en forlægger eller forfatter fra at indføre et forbud mod udleje eller udlån af værket, men et sådant påbud vil alene

kunne håndhæves efter almindelige aftaleregler, og forbuddet vil altså eventuelt kunne blive uden virkning over for godtroende erhververe af eksemplarer af det pågældende værk.

Ad § 25.

Ændringsforslag nr. 11 til stk. 1 tilsigter at gøre det klart, at bestemmelsen tager sigte på den ved indspilningen eller optagelsen af film eller fjernsynsprogram stedfindende fremstilling af eksemplarer.

Ved *ændringsforslag nr. 12* til stk. 2 foreslås udtrykket „en offentlig plads eller færdselsvej“ ændret til: „en for offentligheden tilgængelig plads eller vej“, som udvalget finder mere dækkende. Desuden ville anvendelsen af ordet „færdselsvej“ muligvis kunne give anledning til misforståelse.

Ad § 27.

Ændringsforslag nr. 13 indebærer, at bestemmelsen i § 36 om ret for ophavsmanden til at hæve aftalen og beholde oppebåret honorar, såfremt udgivelse ikke finder sted inden for visse tidsfrister, altid kan fraviges ved aftale mellem parterne.

Det synes mindre rimeligt, at parterne i et forlagsforhold skal være afskåret fra at aftale, at forlagskontrakten skal være bindende for forfatteren i et længere tidsrum end angivet i bestemmelsen. En sådan aftale kan i særlige tilfælde være naturlig og behøver ikke at stride mod forfatterens interesser. I de normale tilfælde vil på den anden side forlæggeren i almindelighed være lige så interesseret som forfatteren i, at udgivelse finder sted snarest muligt. Under hensyn hertil og til den mulighed, der består efter § 29 for tilsidesættelse af urimelige aftalevilkår, har man ikke fundet tilstrækkelig anledning til at gøre bestemmelsen i § 36 tvingende for den ene af parterne som fastsat i § 27. Der er heller ikke, for så vidt angår de tilsvarende bestemmelser i den vedtagne svenske lov og i det finske lovforslag, gjort indgreb i aftalefriheden. Det norske lovforslag indeholder ingen til § 36 svarende regel.

Ad § 35.

Da man ikke anser det for muligt på tilfredsstillende måde at formulere en almindelig bestemmelse om adgangen til at hæve

forlagsaftalen og kræve erstatning i anledning af forlæggerens misligholdelse af den ham efter § 35, stk. 1, påhvilende udgivelsespligt, foreslås det ved *ændringsforslag nr. 14* at lade paragraffens 2. punktum udgå, således at man på dette område henholder sig til dansk rets almindelige regler. Samtidig foreslås § 36 affattet således, at det klart fremgår, at de almindelige beføjelser i misligholdelsestilfælde består ved siden af den dér omhandlede særlige hæveadgang, ligesom der i § 36 foreslås optaget en regel om ophavsmandens adgang til at beholde oppebåret honorar, når aftaler hæves.

Ad § 36.

Den ved *ændringsforslag nr. 15* foreslåede nye formulering er en følge af ændringsforslaget vedrørende § 35. Der henvises til bemærkningerne ad § 35.

Ad § 41.

Ændringsforslagene nr. 16-18 svarer til de foreslåede ændringer af §§ 35 og 36.

Ad § 45.

Ifølge denne bestemmelse, der beskytter udøvende kunstneres udførelse af litterære eller kunstneriske værker, vil transmissioner af det kgl. teaters forestillinger i radio og fjernsyn fremtidig ikke kunne finde sted uden de medvirkende kunstneres samtykke. Denne konsekvens af bestemmelsen kritiseredes under behandlingen i folketinget, hvor der rejstes spørgsmål om en undtagelsesbestemmelse med hensyn til transmissioner fra det kgl. teater. En sådan undtagelsesbestemmelse overvejedes i øvrigt under det forberedende arbejde med lovforslaget, men var opgivet ved fremsættelsen.

Under udvalgsbehandlingen er der fra chefen for det kgl. teater og kapel gennem undervisningsministeren modtaget en henstilling om at indsætte en undtagelsesbestemmelse alene gældende for teatrets festforestillinger og forestillinger i anledning af officielle besøg. Ved disse lejligheder virker teatret som statsteater på en sådan måde, at spørgsmålet om transmission ikke bør bero på de medvirkende kunstneres større eller mindre velvilje, men kunstneres pligt til at tåle transmissionen bør være fastsat i selve loven. En ret for

kunstnere til at nægte transmission i disse tilfælde ville kunne give anledning til store vanskeligheder for teatrets ledelse.

Disse synspunkter har vundet tilslutning i udvalget, som med ministerens tilslutning har stillet nedenstående *ændringsforslag nr. 19* om transmission af teatrets festforestillinger og forestillinger i anledning af officielle besøg. Transmission i øvrigt af det kgl. teaters forestillinger vil i overensstemmelse med hovedreglen berø på individuelle eller kollektive aftaler med kunstnere.

Beskyttelsen for udøvende kunstnere i henhold til § 45 gælder alene deres fremførelse af et litterært eller kunstnerisk værk, og i bemærkningerne til det oprindelige lovforslag anførtes under henvisning hertil, at „bestemmelsen kan altså normalt ikke påberåbes af artister, akrobater, tryllekunstnere, imitatorer o. s. v.“

I den anledning har Dansk Artist Forbund i en henvendelse gjort gældende, at artister bør nyde samme beskyttelse som udøvende kunstnere eller i hvert fald beskyttelse over for radio, fjernsyn, film, lydbånd og plader.

En generel inddragelse af artister under beskyttelsen har udvalget ikke ment at kunne foreslå, navnlig på grund af de store vanskeligheder ved en afgrænsning af begrebet „artist“, men det bemærkes, at artisterne ved den nylig mellem Dansk Artist Forbund og Danmarks radio afsluttede overenskomst på det for dem væsentligste område, nemlig med hensyn til fjernsynsudsendelser, har opnået den ønskede beskyttelse.

Ad § 47.

Ved *ændringsforslag nr. 20* imødekommes et af den danske gruppe af Grammofonindustriens internationale Federation, Grammofon-Industriens Musikbeskyttelse GRAMO og Fællesrådet for udøvende Kunstnere fremsat ønske om, at pligten til at yde vederlag såvel til grammofonindustrien som til de udøvende kunstnere for brugen af grammofonplader udstrækkes til også at gælde den erhvervsmæssige offentlige brug af pladerne, der finder sted uden for radio og fjernsyn. Udvalget henviser til, at der efter gældende ret erlægges afgifter til grammofonindustrien også for den offentlige benyttelse af plader, der sker uden for radio og fjernsyn,

og til, at de beløb, der indkommer herved, udgør langt den største del af det samlede afgiftsbeløb for den offentlige brug af pladerne. Man kan således gå ud fra, at den foreslåede udvidelse vil være af væsentlig betydning ikke blot for grammofonindustrien, men også for de udøvende kunstnere. Ved den ændrede formulering åbnes der desuden mulighed for, at vederlagskravet, der for de udøvende kunstnere vedkommende indtil videre må fremsættes gennem fremstilleren, senere vil kunne gøres gældende gennem et af undervisningsministeren godkendt fællesorgan for fremstillerne og de udøvende kunstnere.

Ændringsforslag nr. 21 er redaktionelt.

Ad § 49.

Ved *ændringsforslag nr. 22* indsættes i § 49 en henvisning til § 9, således at kataloger, tabeller o. lign. samt programmer, der er „offentlige aktstykker“, ikke beskyttes, dog bortset fra det kgl. teaters programmer. Herved undtages f. eks. Danmarks radios programoversigter fra beskyttelsen.

Ad § 51.

Den danske Forlæggerforening har rejst stærke indvendinger mod bestemmelsen, der forbyder at anvende en titel, et pseudonym eller mærke, der er egnet til at fremkalde forveksling med et tidligere offentliggjort værk eller dets ophavsmand. Foreningen har foreslået, at bestemmelsen udgår under hensyn til den eksisterende regel i konkurrencelovens § 9, subsidiært at der tilføjes: „når forveksling må antages at være tilstret“.

Dr. jur. Hardy Andreasen har i en artikel i Ugeskrift for Retsvæsen 1960 B side 181 ligeledes kritiseret bestemmelsen og har foreslået følgende affattelse, der tager sigte på værker, for hvilke beskyttelse er udløbet: „Særpræget titel på ikke beskyttet litterært eller kunstnerisk værk må ikke anvendes som titel for andet værk af samme art, såfremt kulturelle interesser derved krænkes“.

Udvalget har dog efter indhentet udtalelse fra direktoratet for patent- og varemærkevæsenet fundet det naturligt, at den foreslåede regel forbliver i ophavsretsloven ligesom i de andre nordiske landes forslag, selv om der derved bliver tale om en vis

dobbeltskyttelse. Vedrørende bestemmelsens indhold gøres opmærksom på, at det at benytte titlen på et tidligere offentliggjort værk ikke i sig selv er ulovligt. Ulovligheden indtræder kun, når anvendelsen af titlen medfører fare for forveksling med det tidligere offentliggjorte værk, og om dette er tilfældet, må bedømmes under hensyntagen til samtlige foreliggende omstændigheder, herunder om titlen er tilstrækkelig særpræget, og om der af den, der anvender den tidligere benyttede titel, er foretaget tilstrækkeligt for at undgå forvekslingsfare.

I anledning af de udtalte betænkeligheder foreslås dog ved *ændringsforslag nr. 23* indsat et stk. 2, hvorefter stk. 1 ikke gælder, når offentliggørelse af det sidste værk har fundet sted mindre end 3 måneder efter det første, medmindre forveksling må antages at være tilsigtet.

Ad § 53.

Efter den gældende lovs § 9, stk. 3, og § 27, stk. 8, overgår den ophavsmanden tillagte droit moral efter hans død til undervisningsministeriet og bortfalder ikke ved ophavsrettens ophør.

På grundlag af denne bestemmelse har der udviklet sig den praksis, at undervisningsministeriet afgiver udtalelser om, hvorvidt en påtænkt benyttelse af afdøde ophavsmænds litterære eller kunstneriske værker skønnes at ville indebære en krænkelse af droit moral reglerne. Til bistand for ministeriet ved behandlingen af sådanne forespørgsler og andre sager angående eventuelle overtrædelser af de pågældende bestemmelser har der siden maj 1933 været nedsat et særligt sagkyndigt udvalg, „ministeriets rådgivende udvalg vedrørende forfatterens, komponisternes og de bildende kunstneres personligt ideelle rettigheder“ (droit moral udvalget). Der er ligeledes i bekendtgørelsesform udfærdiget vejledende bestemmelser om afdøde ophavsmænds droit moral og om udøvelsen af ministeriets beføjelser i henhold til de nævnte lovbestemmelser. Denne ordning har vist sig at være hensigtsmæssig og må derfor — så vidt muligt — ønskes opretholdt.

Man er imidlertid blevet opmærksom på, at lovforslagets bestemmelser om afdøde ophavsmænds droit moral næppe giver en

tilstrækkelig baggrund for en fortsættelse af denne praksis.

Efter lovforslagets § 3, jfr. § 55, stk. 6, kan droit moral krænkelse i tidsrummet efter ophavsmændens død og indtil ophavsrettens udløb påtales af det offentlige, når kulturelle interesser må anses for krænkede. Bestemmelsen i § 53 gør handlinger, der ville være i strid med § 3, ulovlige og strafbare også efter ophavsrettens udløb, men kun når kulturelle interesser er krænkede.

Det afgørende kriterium for det offentlige adgang til at gribe ind over for krænkelse af afdøde ophavsmænds droit moral er således, at der kan siges at foreligge en krænkelse af „kulturelle interesser“.

På grund af dette kriteriums særlige karakter vil der fortsat være behov for, at der af et sagkyndigt offentligt organ kan afgives vejledende udtalelser om, hvorvidt en benyttelse af afdøde ophavsmænds værker skønnes at indebære en lovovertrædelse. Det må ligeledes anses for hensigtsmæssigt, at der af undervisningsministeriet til brug for forlag og lignende udsendes vejledende bestemmelser om, hvilken benyttelse af afdøde ophavsmænds værker der på baggrund af hidtidig praksis må antages at være tilladt eller forbudt efter loven.

Man foreslår derfor ved *ændringsforslag nr. 24*, at der til § 53 føjes et nyt stk. 2, der gør det klart, at undervisningsministeriets og droit moral udvalgets hidtidige virksomhed med hensyn til afgivelse af udtalelser om de her omhandlede spørgsmål forudsættes fortsat.

Det understreges, at de af undervisningsministeriet afgivne erklæringer kun kan betragtes som vejledende, og at spørgsmålet om, hvorvidt der i givet fald skal rejses påtale af det offentlige, afgøres af anklagemyndigheden.

Ad § 54.

Undervisningsministeren har om den påtænkte sammensætning af nævnet oplyst, at det er hans hensigt, at det skal bestå af tre personer: en dommer, der er formand, en advokat og en embedsmand fra administrationen. Der skal være suppleanter og mulighed for at udskyde embedsmanden i tilfælde, hvor staten er impliceret.

Ad § 55.

Man har ved *ændringsforslag nr. 25* fundet

det rimeligt at understrege, at hæftestraf kun kan finde anvendelse, når der foreligger skærpede omstændigheder.

Blandt andet under hensyn til, at det må befrygtes, at ophavsmandens mulighed for at opnå erstatning for skete krænkelse vil blive forringet, hvis de subjektive betingelser udformes ens for straf og erstatning, foreslås ved *ændringsforslag nr. 26* desuden, at strafbarheden begrænses til at omfatte forsætligt og groft uagtsomt forhold, svarende til hvad der gælder efter loven af 1933.

Ad § 56.

Ændringsforslag nr. 27 er en følge af, at det straffbare område ved § 55 er indskrænket til forsætligt eller groft uagtsomt forhold.

Ad § 57.

Med *ændringsforslag nr. 28* tilsigtes det at give domstolene en noget større mulighed end efter den oprindelige formulering for at undlade at træffe bestemmelse om tilintetgørelse eller inddragning af de ulovlige eksemplarer, jfr. særlig ordene „eller omstændighederne i øvrigt“.

Ad § 59.

Ved *ændringsforslag nr. 29* foreslås en ændret formulering, der bedre dækker beskyttelsesområderne i §§ 49 og 50 end den i lovforslaget anvendte.

Ad § 61.

Ved *ændringsforslag nr. 30* foreslås ordet „værker“ ændret til: „værker og andre frembringelser“, således at udtrykket også dækker grammofonpladebeskyttelse efter gældende ret.

Ifølge det ved *ændringsforslag nr. 31* foreslåede nye stk. 3 forlænges beskyttelsen af grammofonplader, fremstillet før lovens ikrafttræden, således, at den i § 46 indførte tidsfrist ikke skal bevirke beskyttelsens bortfald tidligere end 1. juli 1966.

Ad § 63.

Ændringsforslag nr. 32 er redaktionelt.

Udvalget indstiller herefter lovforslaget til vedtagelse med de nedenfor anførte af undervisningsministeren tiltrådte ændringer.

Ad II. Forslag til lov om retten til fotografiske billeder.

Ad § 2.

I anledning af en henvendelse fra Danske Dagblades Fællesrepræsentation bemærker udvalget, at sædvanlig tilpasning af fotografier til anvendelse i pressen må anses for tilladelig som overensstemmende med god skik, medmindre fotografen har nedlagt specielt forbud mod sådan tilpasning. Udvalget har anset en udtrykkelig angivelse heraf i lovteksten for overflødig.

Ad § 6.

Ved *ændringsforslag nr. 1* foreslås museer ligestillet med arkiver og biblioteker, jfr. ændringsforslag nr. 4 til § 12 i forslag til lov om ophavsretten til litterære og kunstneriske værker. Der henvises i øvrigt til de foran om denne bestemmelse gjorte bemærkninger.

Ad § 7.

Ved *ændringsforslag nr. 2* imødekommes delvis nogle af Pressefotografforbundet, Pressebilledunionen og Dansk fotografisk Forening fremsatte ønsker, idet retten til at gengive offentliggjorte fotografiske billeder i kritiske, videnskabelige og alment oplysende fremstillinger i tilslutning til teksten foreslås begrænset til kun at gælde enkelte billeder af samme fotograf. Endvidere har man fundet det rimeligt at gøre det til et vilkår for benyttelsesretten, at gengivelsen sker i overensstemmelse med god skik, således at bestemmelsen nærmest mest muligt til § 14, stk. 2, i forslaget til lov om ophavsret.

De foran nævnte organisationer har over for udvalget stærkt kritiseret stk. 3, hvorefter offentliggjorte fotografiske billeder mod vederlag kan gengives i dagblade i forbindelse med redegørelser for begivenheder af almindelig interesse, hvorimod Danske Dagblades Fællesrepræsentation har fremhævet, at denne bestemmelse er afgørende nødvendig, for at pressen kan fortsætte sin billedmæssige virksomhed, idet det vil være besværligt og ofte praktisk umuligt at indhente samtykke til fotografiers benyttelse i dagspressen. Udvalget har ikke fundet anledning til at ændre stk. 3 og peger på, at bestemmelsen kun angår offentliggjorte foto-

grafiske billeder, og at der skal ydes vederlag. Under disse forudsætninger vil bestemmelsen også kunne være i fotografernes interesse, idet den kan bevirke, at fotografier anvendes og honoreres af pressen også i tilfælde, hvor der ikke ville være tid til at indhente fotografens forudgående samtykke.

Ad § 8.

Ved *ændringsforslag nr. 3* foreslås en ændret affattelse af paragraffen, således at adgangen til i fjernsyn eller på film at medtage fotografiske billeder i reportager om dagsbegivenheder kommer til at gælde ikke alene, hvor fotografiske billeder vises som led i en dagsbegivenhed (f. eks. en udstilling), men også hvor fotografier forekommer tilfældigt som baggrund for denne.

Ad § 12.

Dansk fotografisk Forening, Pressefotograf forbundet og Pressebilledunionen har over for udvalget kritiseret bestemmelsen i stk. 1, hvorefter retten til et fotografisk billede, der er udført efter bestilling, tilkommer bestilleren. Foreningerne mener, at retten til bestilte billeder kun bør gå over til bestilleren i det omfang, det er aftalt. Af Dansk fotografisk Forening er det yderligere anført, at bestemmelsen skulle medføre den formentlig ikke tilsigtede konsekvens, at fotografen ved bestilte billeder mister retten til negativet, hvis han ikke udtrykkelig har forbeholdt sig denne.

Udvalget har nøje overvejet bestemmelsen i stk. 1 og er kommet til det resultat, at den bør fastholdes.

Om man bør vælge lovforslagets regel eller den løsning, der er foreslået af fotografernes organisationer, kan ganske vist være tvivlsomt ud fra rent principielle synspunkter. Praktiske grunde taler imidlertid efter udvalgets opfattelse på afgørende måde til fordel for en løsning i overensstemmelse med lovforslaget. Det, der skal tages stilling til, er spørgsmålet om, hvem af parterne man bør pålægge at tage forbehold vedrørende fotografiretten, når bestillingsaftalen indgås, og det må her forekomme rimeligst at lægge byrden på fotografen, der i almindelighed driver sin virksomhed som erhverv. Desuden ville den af fotografene foreslåede ordning let kun-

ne føre til en vis usikkerhed i retsforholdene, idet det i mange tilfælde ville blive vanskeligt gennem en fortolkning af bestillingsaftalen at nå til klarhed over, hvor langt bestillerens ret går.

Hvad angår spørgsmålet om ejendomsretten til negativerne skal udvalget bemærke, at dette spørgsmålet må løses uafhængigt af, hvorledes det fotografiretlige forhold er ordnet.

De ved *ændringsforslag nr. 4* foreslåede ændringer i stk. 2 er af sproglig karakter.

Formålet med de i stk. 1 og 2 indeholdte regler er alene at fastsætte, at eneretten og de heraf afledede økonomiske rettigheder, for så vidt angår bestilte fotografiske billeder, normalt tilkommer bestilleren af billedet. Det har derimod ikke været tanken med disse regler at fratage fotografen hans ret efter lovforslagets § 2 til at hævde sine personligt ideelle interesser. Dette foreslås ved *ændringsforslag nr. 5* præciseret ved optagelsen af et nyt stk. 3 i paragraffen.

Ad § 15.

Med hensyn til reglerne om beskyttelsestiden for fotografiske billeder er det ikke lykkedes at opnå enighed i de forskellige nordiske lande. Efter det danske lovforslag varer retten til det fotografiske billede, indtil 25 år er forløbet efter udgangen af det år, da billedet blev fremstillet. Den norske lov beskytter fotografier i 15 år efter udgangen af første indehavers sidste leveår. Efter den svenske lov er beskyttelsen som hovedregel 25 år efter billedets fremstillingsår, men ifølge en tilføjelse, der indsattes under behandlingen i rigsdagen, bevares retten til fotografiske billeder af kunstnerisk eller videnskabelig værdi indtil udgangen af det 50. år efter fotografens dødsår. Det finske lovforslag foreslår en beskyttelsestid på 25 år efter det år, da billedet offentliggjordes.

Af forskellige fotografiske organisationer er der over for udvalget fremsat ønske om en længere beskyttelsestid, men udvalget er enedes om at blive stående ved forslaget regel. Den nugældende fotografilovs beskyttelsestid er kun 10 år regnet fra anmeldelsen til undervisningsministeriet, og da sådanne anmeldelser rent faktisk ikke længere finder sted, eksisterer der i realiteten ingen foto-

grafibeskyttelse i dag. På denne baggrund må en beskyttelsestid på 25 år efter fremstillingen anses som en meget væsentlig forbedring, som det vil være rimeligt først at praktisere i nogen tid, inden yderligere forlængelse eventuelt overvejes.

Ad § 17.

Ved *ændringsforslag nr. 6* understreges ligesom i § 55 i forslaget til lov om ophavsret, at hæftestraf kun kan finde anvendelse, når der foreligger skærpene omstændigheder.

Det må anses for hensigtsmæssigt, at der ligesom i § 55 i forslaget til lov om ophavsret skabes hjemmel for at pålægge kollektive enheder bødeansvar. Dette foreslås ved *ændringsforslag nr. 7*.

Det skønnes rimeligt ligesom i forslaget til lov om ophavsret at begrænse det straffbare område til forsæt og groft uagtsomt forhold. *Ændringsforslag nr. 8* tager sigte herpå.

Ad § 18.

Ændringsforslag nr. 9 er en følge af, at det straffbare område i § 17 er indskrænket til forsætligt eller groft uagtsomt forhold.

Ad § 19.

Med *ændringsforslag nr. 10* tilsigtes det at give domstolene en noget større mulighed end efter den oprindelige formulering for at unklade at træffe bestemmelse om tilintetgørelse eller inddragning af de ulovlige eksemplarer, jfr. særlig ordene „eller omstændighederne i øvrigt“.

Ad § 21.

Om *ændringsforslag nr. 11* bemærkes:

I medfør af bestemmelsen i stk. 1 vil den nye lovs bestemmelser principielt finde anvendelse også på fotografiske billeder fremstillet inden lovens ikrafttræden. De i § 1 indeholdte bestemmelser om eneret for fotografen til at fremstille eksemplarer af de af ham optagne fotografier og til at vise dem offentligt vil således bl. a. gælde for de fotografier, som findes i pressens arkiver, og som rummer et for pressen uundværligt materiale. Disse billeder er i stort omfang erhvervet under den nugældende fotografilov, sædvanligvis med stiltiende aftale om, at retten til fotografiet fremtidig tilhører bladet. Under nævnte lov, som i praksis ikke har givet nogen grafibeskyttelse, har dagbladene ikke haft særlig tilskyndelse til at præcisere dette forhold ved erhvervelsen af billedet, idet man kunne gå ud fra, at billedet frit kunne benyttes, når fotografen ikke havde taget særligt forbehold heroverfor.

Under hensyn hertil forekommer det rimeligt, at der i loven optages en bestemmelse om, at de fotografier, der er erhvervet af pressen inden den nye lovs ikrafttræden, fortsat kan benyttes frit af dagblade og tidsskrifter, medmindre fotografen må anses at have taget forbehold ved billedets overdragelse.

Udvalget indstiller herefter lovforslaget til *vedtagelse* med de nedenfor anførte af undervisningsministeren tiltrådte ændringer.

Ændringsforslag
til

I. forslag til lov om ophavsretten til litterære og kunstneriske værker.

Af udvalget, tiltrådt af undervisningsministeren:

Til § 2.

1) I stk. 3 affattes sidste punktum således:

„Som offentlig fremførelse anses også fremførelse i en erhvervsvirksomhed, der finder sted for en større kreds, som ellers måtte anses som ikke-offentlig.“

Til § 3.

2) I 1. linje udgår ordet „endvidere“.

Til § 10.

3) Paragraffen affattes således:

„Beskyttelse efter lov om mønstre udelukker ikke ophavsret.

Fotografier nyder ikke beskyttelse efter denne lov, men beskyttes efter reglerne i lov om retten til fotografiske billeder.“

Til § 12.

4) Ordene „arkiver og biblioteker“ ændres til: „arkiver, biblioteker og museer“.

Til § 13.

5) Paragraffen affattes således:

„Bygninger kan ejeren uden samtykke af ophavsmanden ændre af tekniske grunde eller af hensyn til deres praktiske anvendelighed. Brugsgenstande kan ændres af ejeren uden ophavsmandens samtykke.“

Til § 14.

6) I stk. 2, første punktum, tilføjes efter ordet „kunstværker“: „eller værker som de i § 1, stk. 2, angivne“.

Til § 15.

7) Stk. 1 udgår.

Til § 17.

8) Som nyt stk. 3 tilføjes:

„Der kan af undervisningsministeren gives nærmere regler om opbevaringen og benyttelsen af de foretagne lydoptagelser.“

Til § 19.

9) Stk. 2 affattes således:

„Når et musikalsk værk fremføres med en tekst, der er udgivet, er det tilladt til brug for tilhørerne at gengive teksten i koncertprogrammer o. lign. Forfatteren har krav på vederlag, hvis der af programmet fremstilles mere end 300 eksemplarer.“

10) Som nyt stk. 3 tilføjes:

„Enkelte udgivne sangtekster kan frit gengives i mindre sanghæfter, der er fremstillet alene til brug for deltagerne i et bestemt møde eller en serie møder.“

Til § 25.

11) I stk. 1 affattes 2. punktum således:

„Værket må også medtages ved indspilning af film eller fjernsynsprogram, når gengivelsen af det er af underordnet betydning for filmens eller fjernsynsprogrammet indhold.“

12) I stk. 2, andet punktum, ændres ordene „en offentlig plads eller færdselsvej“ til: „en for offentligheden tilgængelig plads eller vej“.

Til § 27.

13) I stk. 2, næstsidste linje, ændres „§§ 36 og 37“ til: „§ 37“.

Til § 35.

14) Paragraffens 2. punktum udgår.

Til § 36.

15) Paragraffen affattes således:

„Er værket ikke udgivet inden 2 år eller for musikværkers vedkommende inden 4 år efter, at ophavsmanden har leveret fuldstændigt manuskript eller andet eksemplar, som skal mangfoldiggøres, kan han hæve aftalen, uanset om han efter dansk rets almindelige regler måtte være berettiget hertil. Er et oplag udsolgt, og har forlæggeren ret til at udgive nyt oplag, gælder det samme, hvis forlæggeren ikke har udgivet det nye oplag senest 1 år efter, at ophavsmanden har fremsat krav herom.

Er ophavsmanden berettiget til at hæve aftalen på grund af manglende eller mangelfuld udgivelse, kan han beholde allerede oppebåret honorar, uanset om han har krav på erstatning.“

Til § 41.

16) I stk. 1 udgår sidste punktum.

17) Stk. 2 affattes således:

„Er filmværket ikke indspillet 5 år efter, at ophavsmanden har udført, hvad der ifølge aftalen påhviler ham, kan han hæve aftalen, uanset om han efter dansk rets almindelige regler måtte være berettiget hertil.“

18) Som nyt stk. 3 tilføjes:

„Bestemmelsen i § 36, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse.“

Til § 45.

19) Som nyt stk. 4 tilføjes:

„Uanset bestemmelsen i stk. 1 b kan det kongelige teater lade teatrets festforestillinger eller forestillinger i anledning af officielle besøg udsende af Danmarks radio i lydradio og fjernsyn.“

Til § 47.

20) Stk. 1 affattes således:

„Når gramfonoplader eller andre indretninger, på hvilke lyd er overført, inden for det i § 46 nævnte tidsrum anvendes til lydradio eller fjernsynsudsendelse eller i erhvervsmæssigt øjemed bruges ved andre offentlige fremførelser, har såvel fremstille-

ren som de udøvende kunstnere, hvis fremførelser gengives, krav på vederlag. Har to eller flere kunstnere samvirket ved fremførelsen, kan de kun i fællesskab gøre vederlagskravet gældende. De udøvende kunstneres ret kan kun gøres gældende gennem fremstilleren eller gennem et af undervisningsministeren godkendt fællesorgan for fremstillerne og de udøvende kunstnere.“

21) I stk. 3 ændres „§ 47“ til: „denne paragraf“.

Til § 49.

22) Til stk. 3 føjes: „Det samme gælder bestemmelsen i § 9, dog ikke for så vidt angår det kongelige teaters programmer.“

Til § 51.

23) Som nyt stk. 2 tilføjes:

„Har offentliggørelsen af det sidstnævnte værk fundet sted mindre end 3 måneder forud for en udgivelse af det andet værk, finder bestemmelsen i stk. 1 ikke anvendelse, medmindre forveksling må antages at være tilslaget.“

Til § 53.

24) Som nyt stk. 2 tilføjes:

„Undervisningsministeriet afgiver efter anmodning erklæring om, hvorvidt en benyttelse af et værk skønnes at være i strid med de i stk. 1 angivne regler eller at indebære en overtrædelse af § 3, der vil kunne medføre offentlig påtale, jfr. § 55, stk. 6.“

Til § 55.

25) I stk. 1, 1. linje, indføjes efter ordet „eller“ ordene: „under skærpende omstændigheder med“.

26) Som nyt stykke indføjes efter stk. 4:

„Foranstående straffebestemmelser omfatter ikke uagtsomt forhold, medmindre uagtsomheden er grov.“

Til § 56.

27) I stk. 1, 2. punktum, erstattes ordene „forsættligt eller groft uagtsomt forhold“ af ordene: „strafbart forhold“.

Til § 57.

28) Stk. 2, 2. punktum, affattes således: „Hvis det under hensyn til eksemplarerens kunstneriske eller økonomiske værdi eller omstændighederne i øvrigt skønnes rimeligt, kan retten tillade, at de fremstillede eksemplarer gøres tilgængelige for almenheden mod erstatning og godtgørelse til den forurettede“.

Til § 59.

29) Stk. 2 affattes således: „Bestemmelserne i §§ 49 og 50 gælder til fordel for danske statsborgere, personer, der har hjemsted i Danmark, og statsløse og flygtninge, der er fast bosat her i landet, samt til fordel for selskaber, der har dansk bestyrelse og sæde i Danmark. Endvidere gælder § 49 frembringelser, som først er udgivet i Danmark.“

Til § 61.

30) I stk. 1 ændres ordet „værker“ til: „værker og andre frembringelser“.

31) Som nyt stk. 3 tilføjes:

„Beskyttelsen mod eftergørelse af en lydoptagelse, som er fremstillet før lovens ikrafttræden, og som ville være beskyttet efter ældre lov, skal uanset den i § 46 angivne tidsfrist ikke kunne udløbe tidligere end 1. juli 1966.“

Til § 63.

32) Stk. 2, 1. punktum, erstattes af følgende:

„Lov om forfatterret og kunstnerret nr. 149 af 26. april 1933 ophæves. I lov nr. 215 af 11. juni 1959 om radiospredning ophæves § 11, stk. 2. I samme lovs § 15, stk. 2, ændres komma efter ordet „sådanne“ til: „og“, og ordene „samt om erhvervsmæssig udnyttelse af det i Grønland rundkastede stof“ udgår.“

42 Udvalgenes betænkninger m. m.

II. forslag til lov om retten til fotografiske billeder.

Af *udvalget*, tiltrådt af *undervisningsministeren*:

Til § 6.

1) Ordene „arkiver og biblioteker“ ændres til: „arkiver, biblioteker og museer“.

Til § 7.

2) Stk. 1 affattes således:

„I kritiske, videnskabelige og alment oplysende fremstillinger er det tilladt i tilslutning til teksten at gengive offentliggjorte fotografiske billeder, når det sker i overensstemmelse med god skik og kun enkelte billeder af samme fotograf medtages. Sker gengivelsen i en alment oplysende fremstilling, har fotografen krav på vederlag.“

Til § 8.

3) Paragraffen affattes således:

„§ 8. Når fotografiske billeder vises som led i en dagsbegivenhed eller forekommer tilfældigt som baggrund for denne, må de medtages ved gengivelse af dagsbegivenheden i fjernsyn eller på film.“

Til § 12.

4) Stk. 2 affattes således:

„Selv om retten til et efter bestilling udført fotografisk portræt ifølge aftale tilkommer fotografen, kan bestilleren lade portrættet gengive i aviser, tidsskrifter eller skrifter med biografisk indhold, såfremt fotografen ikke har taget særligt forbehold heroverfor.“

5) Som nyt stk. 3 tilføjes følgende:

„Bestemmelserne i stk. 1 og 2 medfører ikke indskrænkninger i fotografens ret i henhold til § 2.“

Til § 17.

6) I stk. 1, første linje, indføjes efter ordet „eller“ ordene: „under skærpene omstændigheder med“.

7) Som nyt stk. 3 indføjes efter stk. 2: „Er overtrædelsen begået af et aktieselskab eller lignende, kan der pålægges virksomheden som sådan bødeansvar.“

8) Som nyt stk. 4 indføjes:

„Foranstående straffebestemmelser omfatter ikke uagtsomt forhold, medmindre uagtsomheden er grov.“

Til § 18.

9) I paragraffens stk. 1, andet punktum, erstattes ordene „forsætligt eller groft uagtsomt forhold“ af ordene: „strafbart forhold“.

Til § 19.

10) Stk. 2, 2. punktum, affattes således: „Hvis det under hensyn til eksemplarer-

nes kunstneriske eller økonomiske værdi eller omstændighederne i øvrigt skønnes rimeligt, kan retten tillade, at de fremstillede eksemplarer gøres tilgængelige for almenheden mod erstatning og godtgørelse til den forurettede.“

Til § 21.

11) Som nyt stk. 2 tilføjes:

„Aviser og tidsskrifter kan, hvis ikke andet er aftalt, på ny benytte fotografiske billeder, som de inden lovens ikrafttræden har erhvervet retten til at gengive.“

Alsing Andersen,
formand.

K. B. Andersen.

Nina Andersen.

Hanne Budtz.

N. Chr. Christensen.

Chr. Christiansen.

Per Federspiel.

Hougaard.

Morten Lange.

Helge Larsen,
næstformand.

K. Axel Nielsen.

Lars M. Olsen.

Helga Pedersen.

Ellen Strange Petersen.

Søgaard.

Poul Thomsen.

Ib Thyregod.